

2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ SONRASI DEPREM BİLİNCİNİN SORGULANMASINA İLİŞKİN ÇALIŞMA

STUDY ON QUESTIONING EARTHQUAKE AWARENESS AFTER THE 2023
KAHRAMANMARAŞ EARTHQUAKE

Diçlenur Özdemir^{1*} , Gülден Asan²

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği
Anabilim Dalı, Çorum, Türkiye

² Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği
Anabilim Dalı, Çorum, Türkiye

* Corresponding author: guldenasan@hitit.edu.tr

Geliş Tarihi / Received: 24.11.2023
Kabul Tarihi / Accepted: 20.02.2024

Araştırma Makalesi/Research Article
DOI: 10.5281/zenodo.11845514

ÖZET

Depremler önlenemez doğa olaylarıdır; Toplumların sosyal, ekonomik kültürel faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyerek, büyük ölçüde can ve mal kayıplarına neden olurlar [1,2]. Günümüzün teknolojik imkânlarıyla ve yapılan bilimsel çalışmalarla depremlerin, geçmişte olduğu gibi gelecekte de ciddi can ve mal kayıplarına neden olacağı tahmin edilmektedir [3]. Fakat deprem öncesinde, sırasında ve sonrasında neler yapılacağını bilmek ve uygulamak vereceği zararı en aza indirebilir. Bunun için bireyin deprem afetini, yaşadığı yerdeki deprem potansiyelini bilmesi, depremden korunmak için yapılması gerekenler konusunda bilgi sahibi olması ve bu bilgiyi uygulayabiliyor olması gerekir [4].

Bu çalışmada katılımcıların deprem öncesi, sırası ve sonrasında ne gibi davranışta buldukları ve sosyal medyanın deprem bilincinde nasıl bir etkisi olduğu hakkında bir anket hazırlanmıştır. Değerlendirmede 43 ilden toplamda 516 kişiye ulaşılmış ve bunların çoğunluğu deprem yaşayan kişilerdir. Değerlendirme sonucunda depremin insan üzerindeki etkilerine bakılıp son yaşanan depremden sonra insanların biraz olsun bilinçlendiği fakat yine de davranışa geçirmedikleri gözlemlenmiştir. Yaşanan depremler sonucu sivil toplum kuruluşlarının ve ilk yardım bilenlerin ne kadar önem taşıdığı görülmüş oldu. Uygulanan anket çalışmasında katılımcıların %7,4'ü acil durumlarla ilgili herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olduğunu, %35,7'sinin ise ilkyardım eğitimi aldığı görüldü. Anket sonuçları doğrultusunda toplumumuzda insanların daha çok bilinçlenmesi ve öğrendiklerini davranışa yansıtmaları için daha çok çalışma yapılması gerektiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Deprem Bilici, Deprem, Sosyal Medya ve Deprem Bilinci

ABSTRACT

Earthquakes are unpreventable natural events; They cause significant loss of life and property by negatively affecting the social, economic and cultural activities of societies. [1,2] With today's technological possibilities and scientific studies, it is estimated that earthquakes will cause serious loss of life and property in the future, as in the past [3]. However, knowing and implementing what to do before, during and after an earthquake can minimize the damage. For this, the individual must know the earthquake disaster, the earthquake potential in the place where he lives, be knowledgeable about what needs to be done to protect against earthquakes, and be able to apply this knowledge [4].

In this study, a survey was prepared about the behavior of the participants before, during and after the earthquake and what effect social media had on earthquake awareness. In the evaluation, a total of 516 people from 43 provinces were reached and the majority of them were people who experienced an earthquake. As a result of the evaluation, the effects of the earthquake on people were examined and it was observed that people became a little more conscious after the last earthquake, but they still did not take action. As a result of the earthquakes, it was seen how important non-governmental organizations and first aid people are. In the survey conducted, it was seen that 7.4% of the participants were members of any non-governmental organization related to emergencies, and 35.7% received first aid training. In line with the survey results, it has been seen that more work needs to be done to make people more aware in our society and to reflect what they have learned into their behavior.

Keywords: Earthquake Awareness, Earthquake, Social media and Earthquake Awareness.

1. GİRİŞ

Türkiye bulunduğu coğrafya itibariyle bir afetler ülkesidir. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaşayan insanlar farklı zamanlarda deprem, çığ, sel, yangın, heyelan gibi birçok afetlerle karşı karşıya kalmıştır ve kalmaya devam etmektedir. Heyelan Türkiye'de en sık karşılaşılan afet türü olmasına rağmen, en çok hasar veren afet türü depremdir. Türkiye'nin %97,3'ü 1., 2. ve 3. Derecede deprem bölgesidir. Türkiye'de her yıl olmasada 2-3 yılda bir 6 ve üzeri şiddetli depremler yaşanmaktadır. Tarihinde çok sayıda can ve mal kaybına sebep olan büyük depremlerin meydana geldiği ve yapılan bilimsel çalışmalarla gelecekte de büyük olasılıkla bu depremlerin olmaya devam edeceğinin tahmin edildiği Türkiye'de deprem zararlarını azaltmak için çok yönlü çalışmalar yürütülmektedir. Deprem öncesi, sonrası ve sonrası şeklinde farklı aşamalarda sınıflandırılabilir, farklı kurumlar tarafından planlanması ve yürütülmesi gereken çalışmalar içerisinde kuşkusuz ki en önemlisi, toplumda depremlerin afete dönüşmesini engelleyecek yeterlilikte bir deprem bilincinin oluşturulmasıdır [5]. Deprem bilinci, bireylerin depremin doğal bir olay olduğu, gerekli önlemler alındığında çok az zararlarla da zararsız bir şekilde atlatılabileceklerinin farkında olmalarını sağlamaktır [6]. Bu sayede kişiler depremden önce, deprem sırasında ve depremden sonra ne yapmaları gerektiği ile ilgili bilgi ve farkındalık düzeyleri arttırılacaktır. Depreme karşı bilinçli olmak kayıpları en aza indirmekte büyük bir öneme sahiptir. Depremin önceden kaç şiddetinde, nerede olacağı önceden tahmin edilmektedir fakat ne zaman olacağını bilmesi mümkün değildir. Bu sebeple deprem bilincinin önemi daha çok artmaktadır ve topluma bu bilincin kazandırılması gerekmektedir. Son olarak Kahramanmaraş'ta meydana gelen 7,7 ve 7,6 şiddetinde ölçümlenen depremler 11 ilde büyük yıkıma ve can kaybına neden olmuştur. Resim 1'de deprem sonrası Hatay'da çekilen bazı fotoğraflar görülmektedir. Bu yaşanan son deprem sonrasında insanların depreme olan bakışı değişmiş ve bilinçlenmek adına eğitimler almaya başlamışlardır. Sosyal medya sayesinde birçok kişiye ulaşılmış ve depremle ilgili birçok bilgiye ulaşılmıştır. Fakat ulaşılan bilgilerin bazılarının doğru olmadığı saptanmıştır. Bu çalışmada ülkemizin birçok şehirden vatandaşa ulaşılmaya çalışılmış ve depremle ilgili bilinç düzeylerini ve sosyal medyanın deprem bilincine etkisini değerlendirmek için anket çalışması yapılmıştır [7].

Şekil 1. 2023 Kahramanmaraş Depremi sonrası Hatay’da çekilen bazı fotoğraflar görülmektedir.

2. MATERYAL VE METOT

Bu çalışmanın amacı ülkemizin birçok ilinde yaşayan kişilerin deprem bilinç düzeylerini ölçmektir. Çalışma yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Ankette daha çok depremi yaşamış kişilere ulaşılmaya çalışılmış ve deprem öncesi ve sonrası nasıl değişiklik yaptıkları hakkında bilgi toplamak amaçlanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli:

Bu çalışmada nedensel karşılaştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli olarak 43 ilden toplamda 516 kişiye ulaşılarak araştırma konusu olan deprem bilinci hakkında değerlendirme yapılmıştır.

2.2. Çalışma Gurubu

Çalışma grubu ülkemizin 81 ilinden 18 ve üzeri yaşta insanlar olarak belirlenmiştir. Bu insanların cinsiyet, yaşadığı yer, öğrenim durumu, meslek grubu, gelir düzeyi anket soruları üzerinden belirlenerek bu sorular üzerinden ilk değerlendirme yapılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada toplam 516 kişinin verdiği cevaplar üzerinden değerlendirilmiştir. Anket toplam 5 bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde insanlara kişisel sorular sorulmuştur. İkinci bölümünde genel

olarak evet- hayır şeklinde deprem öncesi, sırası ve sonrasıyla alakalı sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde yönlendirmeli sorularak sadece yıkım oluşturan deprem yaşayan insanlara yönelik üçüncü bölüm oluşturulmuştur. Bu üçüncü bölümde deprem öncesi ve sonrası depremi yaşayan insanların ne gibi önlem aldıkları, deprem öncesi, sırası ve sonrasında nasıl ilerledikleri hakkında sorular sorulmuştur. Dördüncü bölüm ankete katılan herkese sorulan evet-hayır-bilmiyorum üzerinden ilerlemiş ve bu üç cevaba yönelik toplam 13 kanı sunulmuştur bu sunulan kanılar genel olarak insanların deprem sırasında ne gibi davranış sergileyeceklerine yönelik oluşturulmuştur. Beşinci bölümde sosyal medyanın deprem bilincine etkisini ölçmeye yönelik likert tipi olarak bir soru sorulmuş ve bu soruda insanların 8 farklı kanı sunulmuş ve bu kanılara katılma dereceleri ölçülmüştür.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Anket 5 bölümden oluşturulan sorular ve önermeler şeklinde hazırlanmış ve anket çalışmasına katılan 516 kişinin cevapları pasta grafiği, sütun grafiği ve tablo şeklinde değerlendirilmiş ve oransal olarak gösterilmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Türkiye'nin 43 ilinden toplamda 516 kişiye ulaşılarak yapılan bu çalışmada depremle ilgili yanlış veya doğru davranışlar, farkındalık düzeyleri, depremi yaşayan insanların öncesi ve sonrası yaptıkları değişiklikler ve sosyal medyanın deprem bilincine etkisi ile ilgili 5 bölümden oluşan sorular sorulmuş ve buna göre değerlendirilmiştir. Bulgular tablo, grafik şeklinde hazırlanıp verilen cevaplara göre oransal olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmada yer alan cinsiyet, yaş, yaşadığı yer, öğrenim durumu, meslek, gelir durumu demografik değişkenleri oluşturmaktadır. Birinci bölümde sırası ile değişkenlerin frekansları ve yüzdelik dağılımları incelenmiştir.

Çizelge 1. Cinsiyete Göre Kişi Sayısı ve Yüzdeler Dağılımı

	Cinsiyet		
	Kadın	Erkek	Toplam
Kişi Sayısı	366	150	516
Yüzdeler Dağılımı	%70,9	%29,1	

Çizelge 2. Yaşa Göre Kişi Sayısı ve Yüzdeler Dağılımı

	Yaş Aralığı			
	18-25	26-40	41-55	56 ve üstü
Kişi Sayısı	162	214	116	24
Yüzdeler Dağılımı	%31,4	%41,5	%22,5	4,7

Çizelge 3. Yaşadıkları Yere Göre Kişi Sayısı

Şehir									
Yaşadıkları Yer	Hatay	Çorum	Kahramanmaraş	Ankara	Erzincan	İstanbul	Osmaniye	Sakarya	
Kişi Sayısı	219	53	43	27	25	19	19	18	

Şehir									
Yaşadıkları Yer	Gaziantep	Adana	Şanlıurfa	Samsun	Konya	Adıyaman	Kayseri	Ordu	
Kişi Sayısı	10	8	8	7	6	5	5	4	

Şehir									
Yaşadıkları Yer	Balıkesir	Tokat	Trabzon	Amasya	Bartın	Diyarbakır	İzmir	Kırıkkale	
Kişi Sayısı	3	3	3	2	2	2	2	2	

Şehir									
Yaşadıkları Yer	Kocaeli	Mersin	Antalya	Bayburt	Bingöl	Denizli	Edirne	Erzurum	
Kişi Sayısı	2	2	1	1	1	1	1	1	

Şehir									
Yaşadıkları Yer	Eskişehir	Hakkâri	Karabük	Kastamonu	Kırşehir	Malatya	Mardin	Rize	
Kişi Sayısı	1	1	1	1	1	1	1	1	

Şehir					TOPLAM
Yaşadıkları Yer	Siirt	Sivas	Zonguldak		43
Kişi Sayısı	1	1	1		516

Çizelge 4. Öğrenim Durumuna Göre Kişi Sayısı ve Yüzdeler Dağılımı

Öğrenim Durumu					
	Ortaöğretim ve altı	Lise	Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora
Kişi Sayısı	100	114	270	20	12
Yüzdeler Dağılımı	%19,4	%22,1	%52,3	%3,9	%2,3

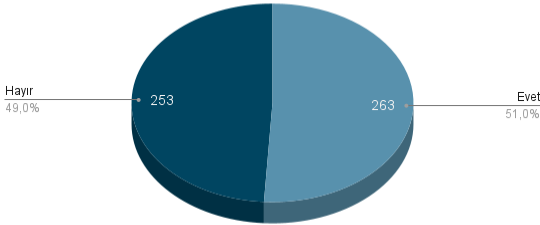
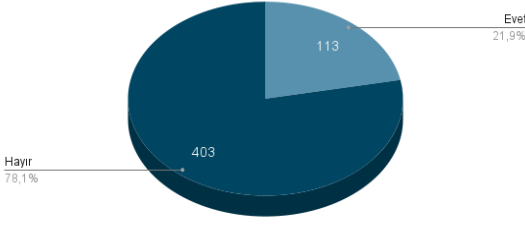
Çizelge 5. Meslek Grubuna Göre Kişi Sayısı ve Yüzelik Dağılımı

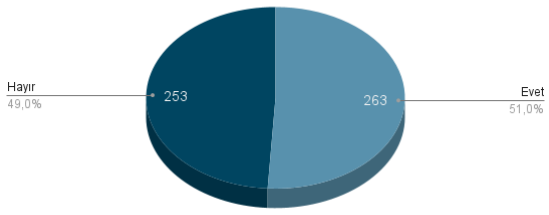
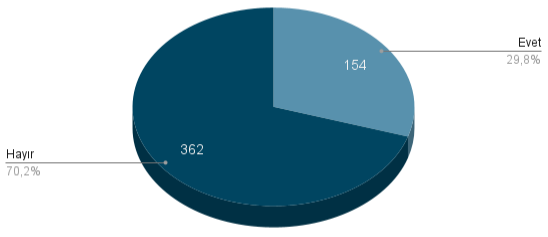
Meslek	Mimar- Mühendis	Hukuk Çalışanı	Eğitim Çalışanı	Memur- İşçi	Serbest Meslek	Ev Hanımı	Öğrenci	İşsiz	Sağlık Çalışanı
Kişi Sayısı	16	3	78	98	32	152	106	20	11
Yüzelik Dağılımı	%2,1	%0,6	%15,1	%19	%6,2	%29,5	%20,5	%3,9	%2,1

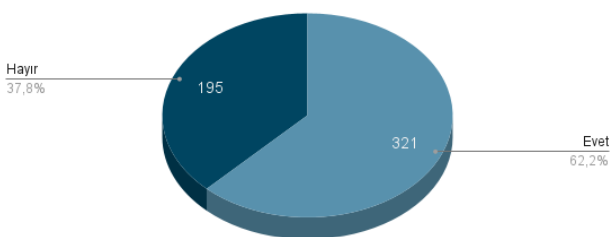
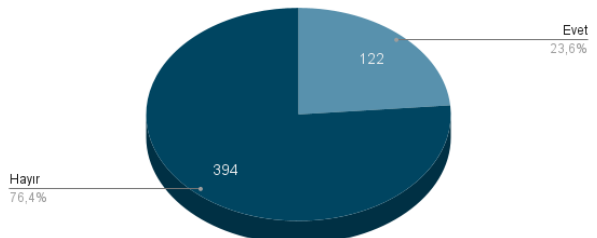
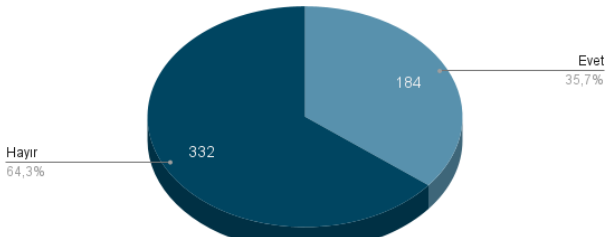
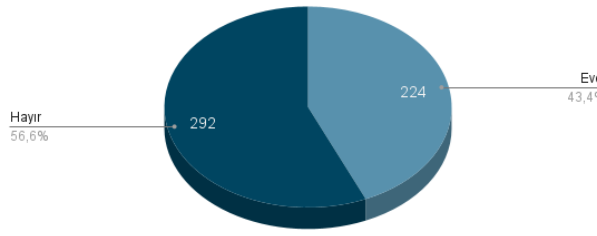
Çizelge 6. Gelir Düzeyine Göre Kişi Sayısı ve Yüzelik Dağılım

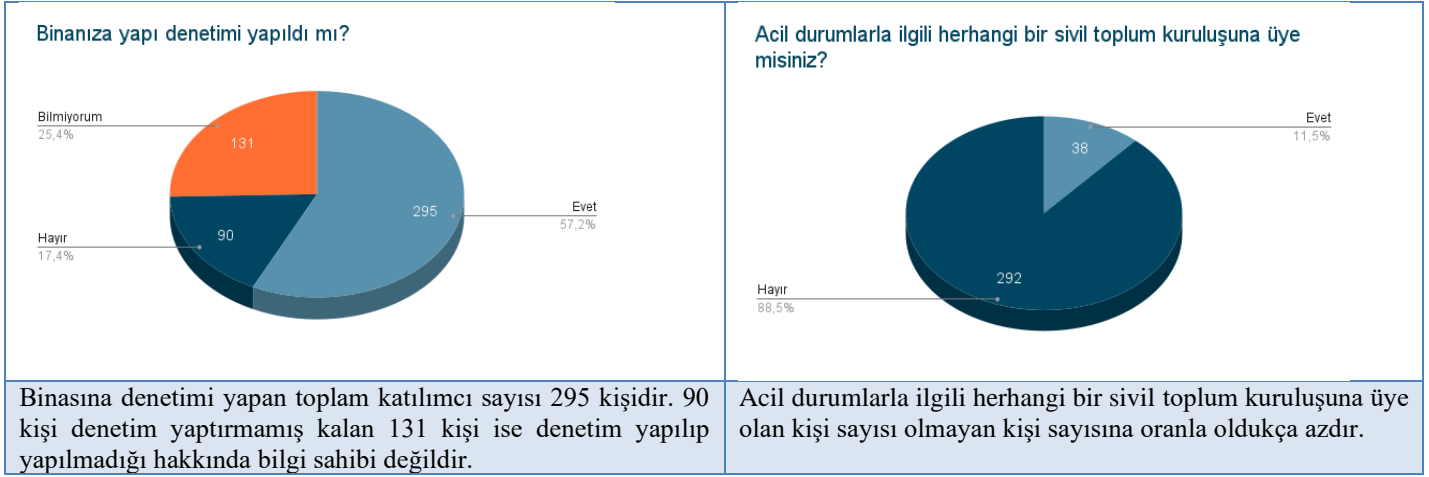
Gelir Düzeyi	8.000 ve altı	8.000-20.000	20.000-30.000	30.000 ve üstü
Kişi Sayısı	220	242	39	15
Yüzelik Dağılım	%42,6	%46,9	%7,9	%2,9

2. BÖLÜM

Şekil 1. Yıkım oluşturan bir deprem yaşadınız mı?	Şekil 2. Kişisel olarak afetlere hazır olduğunuzu düşünüyor musunuz?
<p>Yıkım oluşturan bir deprem yaşadınız mı?</p> 	<p>Kişisel olarak afetlere hazır olduğunuzu düşünüyor musunuz?</p>
Katılımcıların %51 yıkım oluşturan bir deprem yaşamış, %49 ise yıkım oluşturan bir deprem yaşamamıştır.	Ankete katılan kişilerin büyük çoğunluğu afete hazır olduğunu düşünmemektedir.
Şekil 3. Gelir düzeyinin deprem için alınması gereken önlemler, denetimler, eğitimler vs. için önemli olduğunuzu düşünüyorum.	Şekil 4. Ev, işyeri, okul acil durum planlarınız var mı?

<p>Gelir düzeyinin deprem için alınması gereken önlemler, denetimler, eğitimler vs. için önemli olduğunu düşünüyorum.</p> <table border="1"><thead><tr><th>Cevap</th><th>Oran (%)</th><th>Kişi Sayısı</th></tr></thead><tbody><tr><td>Evet</td><td>51,0%</td><td>263</td></tr><tr><td>Hayır</td><td>49,0%</td><td>253</td></tr></tbody></table>	Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı	Evet	51,0%	263	Hayır	49,0%	253	<p>Ev, işyeri, okul acil durum planlarınız var mı?</p> <table border="1"><thead><tr><th>Cevap</th><th>Oran (%)</th><th>Kişi Sayısı</th></tr></thead><tbody><tr><td>Evet</td><td>29,8%</td><td>154</td></tr><tr><td>Hayır</td><td>70,2%</td><td>362</td></tr></tbody></table>	Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı	Evet	29,8%	154	Hayır	70,2%	362
Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı																	
Evet	51,0%	263																	
Hayır	49,0%	253																	
Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı																	
Evet	29,8%	154																	
Hayır	70,2%	362																	
<p>Anket sonucuna göre kişilerin deprem için alınması gereken önlemler, denetimler, eğitimler vs. için gelir düzeyinin %51'i için önemli %49'u içinse önemli olmadığını görüyoruz.</p>	<p>Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun ev, işyeri, okul acil durum planı hazırlamadığını belirtmiştir.</p>																		

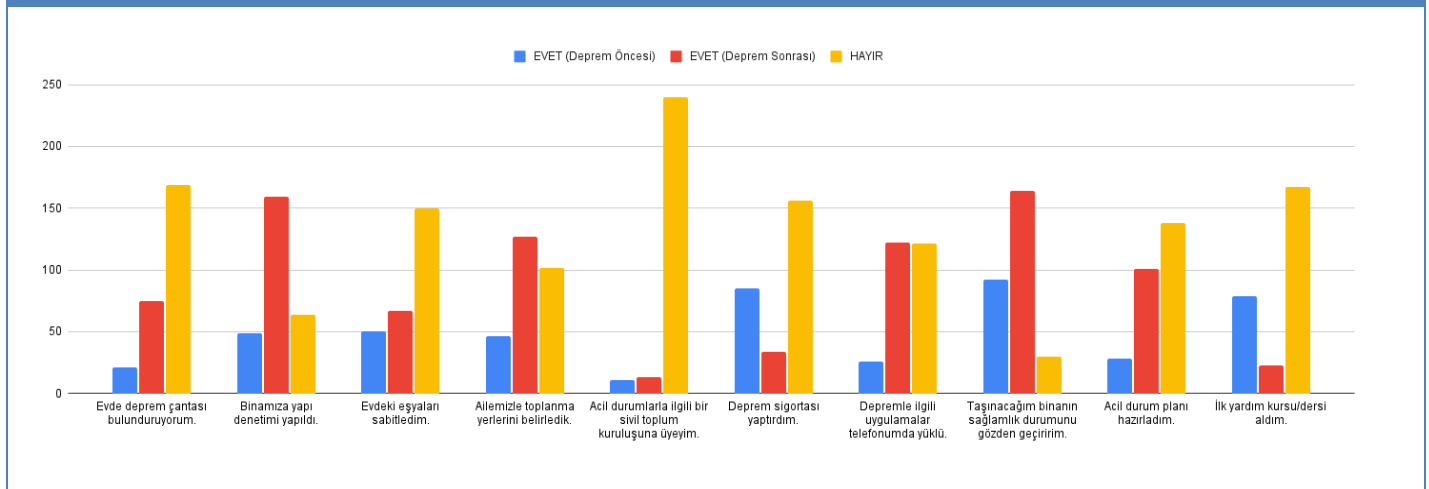
<p>Şekil 5. Evinizde, işyerinizde ya da okulunuzda güvenli alanları biliyor musunuz?</p> <table border="1"><thead><tr><th>Cevap</th><th>Oran (%)</th><th>Kişi Sayısı</th></tr></thead><tbody><tr><td>Evet</td><td>62,2%</td><td>321</td></tr><tr><td>Hayır</td><td>37,8%</td><td>195</td></tr></tbody></table>	Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı	Evet	62,2%	321	Hayır	37,8%	195	<p>Şekil 6. Deprem çantanız var mı?</p> <table border="1"><thead><tr><th>Cevap</th><th>Oran (%)</th><th>Kişi Sayısı</th></tr></thead><tbody><tr><td>Evet</td><td>23,6%</td><td>122</td></tr><tr><td>Hayır</td><td>76,4%</td><td>394</td></tr></tbody></table>	Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı	Evet	23,6%	122	Hayır	76,4%	394
Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı																	
Evet	62,2%	321																	
Hayır	37,8%	195																	
Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı																	
Evet	23,6%	122																	
Hayır	76,4%	394																	
<p>Anket sonucuna göre katılımcıların %62,2 (321 kişi) ev, işyeri veya okullarında güvenli alanları bildiklerini belirtmişlerdir.</p>	<p>Anket sorusuna verilen cevaba göre deprem çantası olan kişilerin oranı (%23,6), olmayanların oranına (%76,4) göre az olduğu saptanmıştır.</p>																		
<p>Şekil 7. İlk yardım eğitiminiz var mı?</p> <table border="1"><thead><tr><th>Cevap</th><th>Oran (%)</th><th>Kişi Sayısı</th></tr></thead><tbody><tr><td>Evet</td><td>35,7%</td><td>184</td></tr><tr><td>Hayır</td><td>64,3%</td><td>332</td></tr></tbody></table>	Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı	Evet	35,7%	184	Hayır	64,3%	332	<p>Şekil 8. Afet sonrasında aile bireyleriniz ile haberleşebilmek için bir yakınınızı tespit ettiniz mi?</p> <table border="1"><thead><tr><th>Cevap</th><th>Oran (%)</th><th>Kişi Sayısı</th></tr></thead><tbody><tr><td>Evet</td><td>43,4%</td><td>224</td></tr><tr><td>Hayır</td><td>56,6%</td><td>292</td></tr></tbody></table>	Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı	Evet	43,4%	224	Hayır	56,6%	292
Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı																	
Evet	35,7%	184																	
Hayır	64,3%	332																	
Cevap	Oran (%)	Kişi Sayısı																	
Evet	43,4%	224																	
Hayır	56,6%	292																	
<p>Katılımcıların %35,7'si ilk yardım eğitimi aldığını belirtmiştir, kalan %64,3'lük kısmı ise ilk yardım eğitimi almadığını belirtmiştir.</p>	<p>Anket sonucuna göre 292 kişi afet sonrasında haberleşmek için bir yakınını tespit etmediğini belirtmiştir.</p>																		
<p>Şekil 9. Binanıza yapı denetimi yapıldı mı?</p>	<p>Şekil 10. Acil durumlarla ilgili herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz?</p>																		

3. BÖLÜM

Bu bölümde yıkım oluşturan deprem yaşayan kişiler için önermeler ve sorular hazırlanmıştır. Anket ilk olarak 3'lü likert ölçeği baz alınarak sütun grafiği şeklinde hazırlanmış ve verilen cevaplara göre oranlar alınıp sütun grafiği şeklinde sunulmuştur. Daha sonra sorulan bazı sorulara göre pasta grafiği ve çubuk grafiği şeklinde de gösterilmiştir.

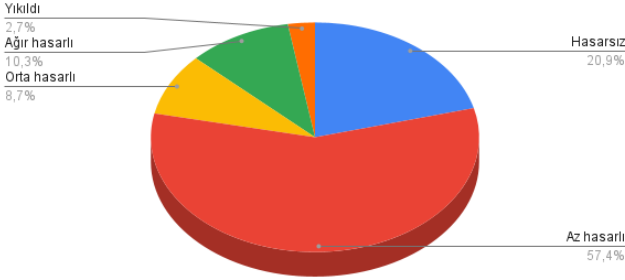
Şekil 11.

- İlk önermede depremden sonra deprem çantasının bulundurma oranı yüksektir fakat deprem çantası bulandırmayanların sayısı diğerlerine oranla daha fazladır.
- Deprem sonrası bina denetimi yaptırmama oranı artmıştır ancak deprem sonrası denetim yaptırmayan insanlar bulunmaktadır.
- Deprem sonrası eşya sabitlemeyen kişilerin oranı oldukça fazladır.
- Deprem sonrası toplanma yeri belirleme oranı deprem öncesine oranla fazladır.
- Deprem sonrasında sivil toplum kuruluşuna üye olma sayısı oldukça azdır.
- Depremden önce sigorta yaptıranların oranı sonrasına göre fazla olmakla birlikte yaptırmayanların oranı da ankete göre fazladır.
- Deprem ile ilgili uygulamaları telefonda bulundurma deprem sonrasında artış göstermiştir.
- Deprem sonrasında taşınacağı binanın sağlamlık durumuna baktırma oranı artmıştır.
- Acil durum planı hazırlama durumu deprem sonrası artmıştır fakat hazırlamayanların oranı daha fazladır.
- İlk yardım kursu/dersi alma oranı deprem öncesinde sonrasına göre fazladır.

Şekil 12. Deprem sonrası binanız nasıl etkilendi?

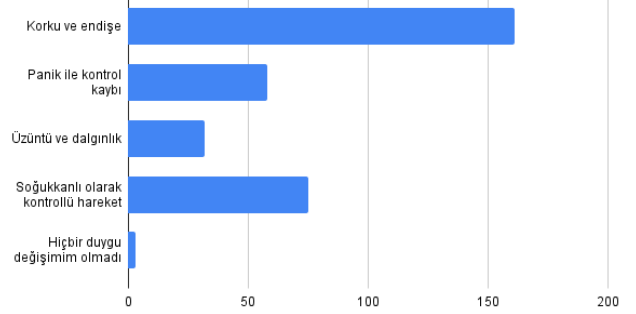
Deprem sonrası binanız nasıl etkilendi?

Anket katılımcılarının verdikleri cevaba göre deprem sonrasında binası az hasar alan kişi oranı (%57,4) diğerlerine oranla daha fazladır, orta hasarlı bina oranı %8,7, ağır hasarlı bina oranı %10,3, hasarsız bina oranı %20,9 iken yıkılan bina oranı %2,7 dir.

Şekil 13. Deprem anında neler yaşadınız?

Deprem anında neler yaşadınız?

Deprem anında korku ve endişe yaşayanların sayısı 161, panik ile kontrol kaybı yaşayan kişi sayısı 58, üzüntü ve dalgınlık yaşayanların sayısı 32, soğukkanlı olarak kontrollü hareket yaşayanların sayısı 75 kişi, hiçbir duygu değişimini yaşamayanların sayısı 3'tür.

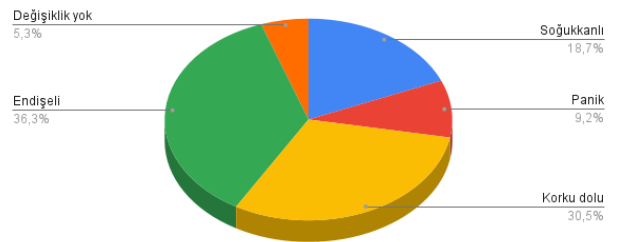
Şekil 14. Deprem olduktan sonraki ilk anlarda ne yaptınız?

Deprem olduktan sonra ki ilk anlarda ne yaptınız?

Şekil 15.) Deprem sonrasındaki davranışlarınızı deprem öncesiyle karşılaştırdığınızda nasıl değerlendiriyorsunuz?

Deprem sonrasındaki davranışlarınızı deprem öncesiyle karşılaştırdığınızda nasıl değerlendiriyorsunuz?

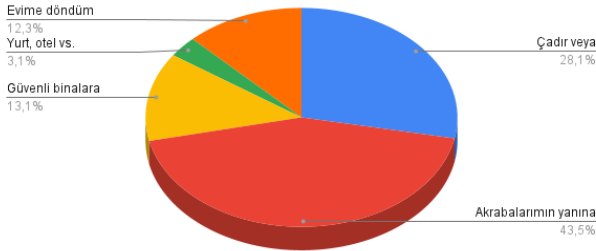
Deprem sonrası ilk anlarda binaların olmadığı yerlerde bekleme oranı %36,4'tür, araba içinde bekleme oranı %34,1 , bina dışında bekleme oranı %25,7 , evden ayrılmama oranı %3,4 , ekiplerin gösterdiği güvenli yere gitme oranı ise %0,4'tür.

Deprem sonrasındaki davranışlarımızı deprem öncesiyle karşılaştırdığımızda katılımcıların çoğunluğu endişeli olduğunu belirtmiştir. %5,3 ise davranışlarında değişiklik olmadığını belirtmiştir.

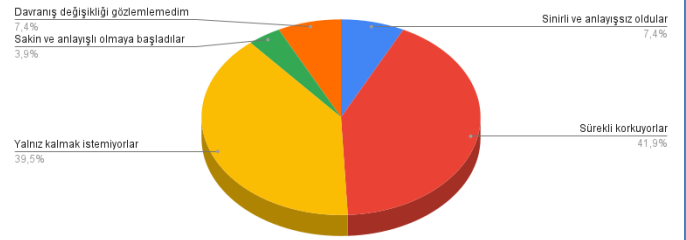
Şekil 16. Depremi ilk şoku geçtikten sonra nereye sığındınız?

Şekil 17. Deprem sizce küçüklerinizin (çocuklarınızın/kardeşlerinizin) üzerinde nasıl bir etki yaptı?

Depremi ilk şoku geçtikten sonra nereye sığındınız?

Deprem sizce küçüklerinizin (çocuklarınızın/kardeşlerinizin) üzerinde nasıl bir etki yaptı?

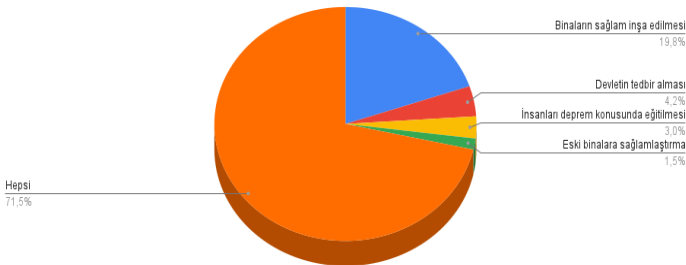
Anket katılımcılarının verdiği cevaba göre depremin ilk şoku geçtikten sonra akrabalarının yanına sığınma oranı %43,5 , çadır veya konteynıra sığınma oranı 28,1 , güvenli binalara sığınma oranı 13,1 , evine dönme oranı 12,3 , yurt, otel vs. Sığınma oranı 3,1'dir.

Deprem sonrasında küçük çocukların sürekli korktukları ve yalnız kalmak istemedikleri gözlemlenmiştir. Davranış değişikliği göstermeyen çocuk oranı %7,4'tür.

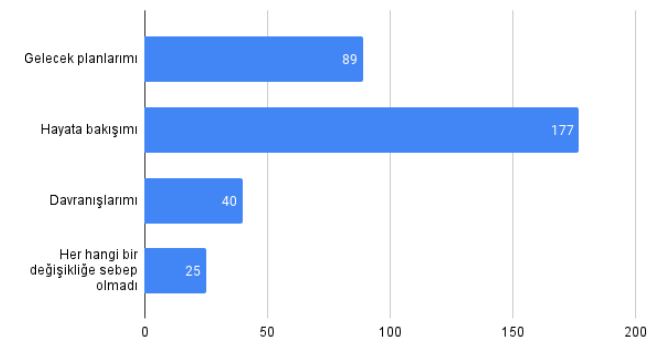
Şekil 18. Sizce depreme karşı alınabilecek en iyi önlem nedir?

Şekil 19. Deprem sizde neleri değiştirdi?

Sizce depreme karşı alınabilecek en iyi önlem nedir?

Deprem sizde neleri değiştirdi?

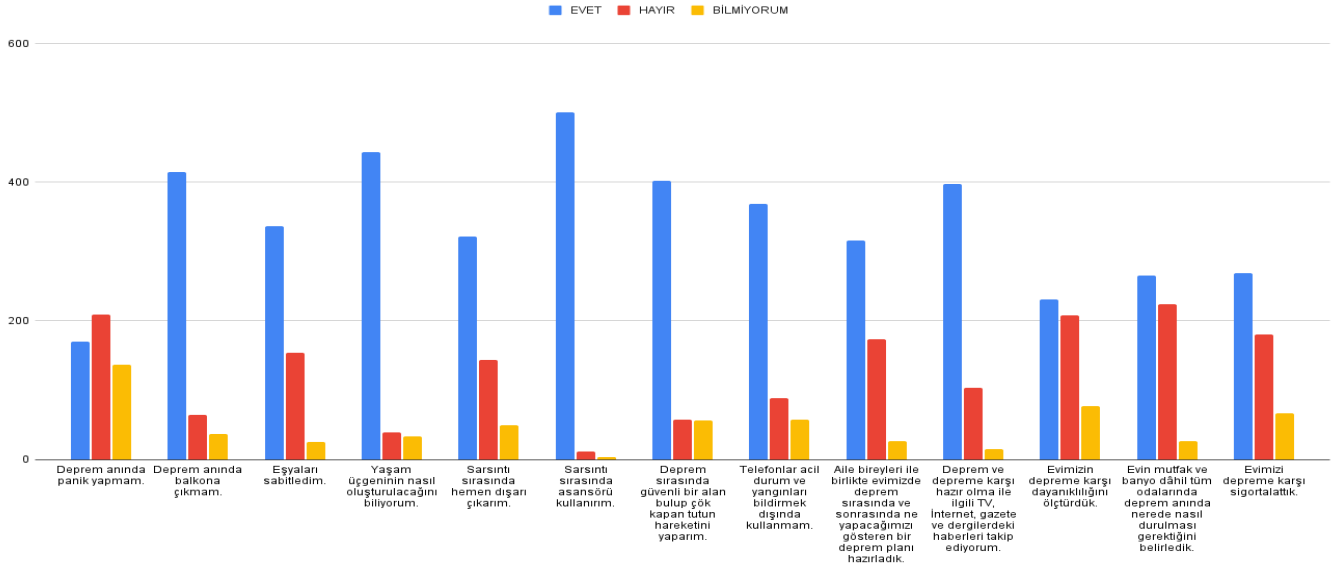
Anket katılımcılarına yöneltilen soruya göre depreme karşı alınacak en iyi önlemi seçme oranı şöyledir; Binaların sağlam inşa edilmesi %19,8,

Katılımcılardan 177 kişi depremin hayata bakışını değiştirdiğini belirtmiş, 89'u gelecek planlarını, 40'ı davranışlarını, 25'i ise herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir.

Devletin tedbir alması %4,6, insanları depreme konusunda eğitilmesi %3,4, eski binalara sağlamlaştırma çalışması yapılması %1,5'tir. Bu seçeneklerden hepsini tercih etme oranı ise %71,5'tir.

4.BÖLÜM

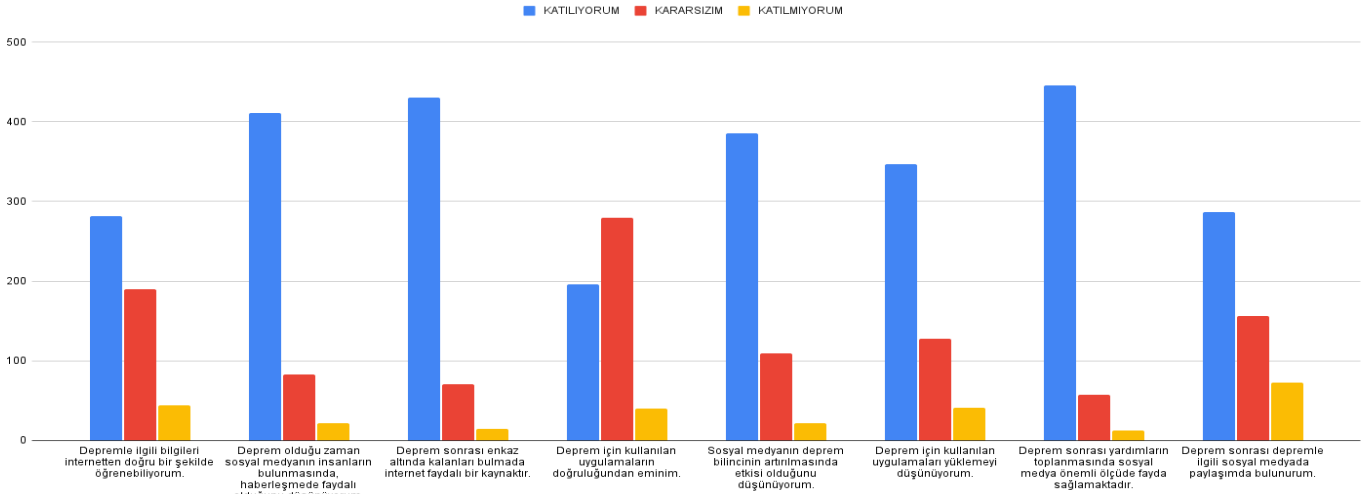
EVET, HAYIR ve BİLMİYORUM

- Deprem anında panik yapmam önermesine evet cevabını veren kişi sayısı 170, hayır cevabını veren 209, bilmiyorum cevabını veren kişi sayısı ise 137'dir.
- Deprem anında balkona çıkmamam önermesine evet cevabını veren kişi sayısı 415, hayır cevabını veren 64, kalan 37 kişi ise bilmiyorum cevabını vermiştir.
- Eşyalarını sabitleyen kişi sayısı 154, 337 kişi eşyalarını sabitlememiş, 25 kişi ise bilmediğini belirtmiştir.
- 4. Önermeye göre katılımcıların çoğunluğu yaşam üçgeninin nasıl oluşturulacağını bilmektedir. Bu önermeye 33 kişi hayır, 39 kişi ise bilmiyorum cevabını vermiştir.
- Sarsıntı sırasında hemen dışarı çıkarım diyen kişi sayısı 144 tür hayır cevabını veren kişi sayısı 322 iken bilmiyorum cevabını veren kişi sayısı 50'dir.
- Sarsıntı sırasında asansörü kullanırım önermesine evet cevabını veren kişi sayısı 3, hayır cevabını veren kişi sayısı 501, bilmiyorum cevabını veren kişi sayısı ise 12'dir.
- Deprem sırasında güvenli bir alan bulup çök kapan tutun hareketini yaparım önermesine evet cevabını veren 402, hayır cevabını veren 56, bilmiyorum cevabını veren ise 52 kişi vardır.
- Telefonu acil durum ve yangınları bildirmek dışında kullanmam önermesine evet cevabını veren kişi sayısı 369, hayır cevabını veren kişi sayısı 89, bilmiyorum cevabını veren kişi sayısı ise 58'dir.
- Aile bireyleri ile birlikte evimizde deprem sırasında ve sonrasında ne yapacağımızı gösteren bir deprem planı hazırladık önermesine evet cevabını veren kişi sayısı 173, hayır cevabını veren kişi sayısı 316, bilmiyorum cevabını veren kişi sayısı ise 27'dir.
- Deprem ve depreme karşı hazır olma ile ilgili TV, internet, gazete ve dergilerdeki haberleri takip ediyorum önermesine evet cevabını veren 398 kişi hayır cevabını veren 103 bilmiyorum cevabını veren kişi sayısı 15'tir.
- Evimizin depreme karşı dayanıklılığını ölçtürdük önermesine evet cevabını veren kişi sayısı 231, hayır cevabını veren kişi sayısı 208, bilmiyorum cevabını veren kişi sayısı ise 77'dir.
- Evin mutfak ve banyo dahil tüm odalarında nasıl durulması gerektiğini belirledik önermesine evet cevabını veren 224 kişi, hayır cevabını veren kişi sayısı 266, bilmiyorum cevabını veren kişi sayısı ise 26'dir.
- Evimizi depreme karşı sigortalattık önermesine evet cevabını veren kişi sayısı 180, hayır cevabını veren kişi sayısı 269, bilmiyorum cevabını veren kişi sayısı ise 67'dir.

5. BÖLÜM

KATILYORUM, KARARSIZIM ve KATILMIYORUM

- İlk önermeye göre katılımcılardan 282 kişi depremle ilgili bilgileri internetten doğru bir şekilde öğrendiğine katıldıklarını belirtmişlerdir. 90 kişi bu önermeye katılmadıklarını. 190 kişi ise kararsız olduğunu belirtmiştir.
- 2. Önermede katılımcılar deprem olduğu zaman sosyal medyanın insanların bulunmasında, haberleşmede faydalı olduğuna katılan kişi sayısı 411'dir. Kararsız olduğunu belirten 83, katılmadığını belirten kişi sayısı ise 22'dir.
- Anket sonucuna göre deprem sonrası enkaz altında kalanları bulmada internetin faydalı bir kaynaktır önermesine katılan kişi sayısı 430, kararsız olma sayısı 71, katılmıyorum diyen kişi sayısı ise 15'tir.
- Deprem için kullanılan uygulamaların doğruluğundan eminim önermesine katılıyorum cevabını veren kişi sayısı 196, kararsızım cevabını veren kişi sayısı 280, Katılmıyorum cevabını veren kişi sayısı 40'tir.
- Sosyal medyanın deprem bilincinin artırılmasında etkisi olduğunu düşünüyorum Önermesine katılan kişi sayısı 385 kararsızım cevabını veren kişi sayısı 109, Katılmıyorum cevabını veren kişi sayısı 22'dir.
- Deprem için kullanılan uygulamaları yüklemeyi düşünüyorum önermesine katılıyorum cevabını veren kişi sayısı 347, Kararsızım cevabını veren kişi sayısı 128, Katılmıyorum cevabını veren kişi sayısı 41'dir.
- Deprem sonrası yardımların toplanmasında sosyal medya önemli ölçüde fayda sağlamaktadır önermesini katılıyorum cevabını veren kişi sayısı 446, kararsızım cevabını veren kişi sayısı 57, katılmıyorum cevabını veren kişi sayısı ise 13'tür.
- Deprem sonrası depremle ilgili sosyal medyada paylaşımda bulunurum önermesine katılıyorum cevabını veren kişi sayısı 287, kararsızım cevabını veren 156, katılmıyorum cevabını veren kişi sayısı ise 73'tür.

SONUÇLAR

Bu çalışma birçok ilden insanın deprem bilincinin ne düzeyde olduğunu öğrenmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda 43 ilden 516 kişiye ulaşılmış ve bu kişilerden %51'i yıkım oluşturan bir deprem yaşayan kişilerdir.

Yapılan çalışmada katılımcıların depremle ilgili bazı temel bilgi ve tutumları ile gerek olası bir depreme hazırlanma gerekse depremi karşılama açısından farklı durumlarda gösterecekleri davranışlar ve sosyal medyanın deprem bilincinde etkisi değerlendirilmiş, bu yolla da sahip oldukları deprem bilincinin ne düzeyde olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır.

Anket sonucuna göre afetlere karşı birçok insanın hazırlıklı olmadıkları görülmüştür. Katılımcıların sadece %29,8'i ev, işyeri, okulda acil durum planı hazırladıklarını, %62,2'si evde, işyerinde veya okulunda güvenli alanı bildiklerini, %23,6'sı deprem çantası hazırladığını, %43,4'ü afet sonrasında aile bireyleriyle haberleşmek için bir yakınına tespit etmiş, %57,2'si binasına yapı denetimi yaptırdığını belirtmiştir. Bu oranların dışındaki katılımcıların depreme karşı hazırlıkları düşünüldüğünde oldukça az olduğu görülmektedir.

Son yaşanan depremlerden sonra sivil toplum kuruluşların ve ilk yardımın ne kadar önemli derecede gerekli olduğunu görmüş bulunmaktayız. Anket sonucuna bakıldığında ise katılımcılardan sadece %7,4'ü acil durumlarla ilgili herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olduğunu, %35,7'sinin ise ilkyardım eğitimi aldığını görmekteyiz. Sonuçlara göre insanların daha fazla sivil toplum kuruluşlarına üye olmasını artırmak için çalışmalar yürütülmeli ve ilkyardım eğitimi için farkındalık oluşturulmalıdır.

Katılımcıların gelir düzeyine baktığımızda %46,9'u 8.000-20.000 arası maaş almaktadır. Geri kalan %42,6'sı 8.000 ve altı, %7,6'sı 20.000-30.000 arası, %2,9'u 30.000 ve üstü aldığını belirtmektedir. Buna göre katılımcıların %79,7'si gelir düzeyinin deprem için alınması gereken önlemler, denetimler, eğitimler vs. için önemli olduğunu düşündüklerini belirtmiştir. Gelir seviyesi yüksek olanlara baktığımızda onlarda gelir düzeyinin deprem için alınması gereken önlemler, denetimler, eğitimler vs. için önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Yıkım oluşturan deprem yaşayan insanların verdiği yanıtlara baktığımızda yaşamayanlara göre daha bilinçli olduğunu görebiliriz fakat hala deprem bilincinin onlarda da tam oturmadığını söylemek mümkün. Örneğin deprem öncesi deprem çantası bulduran kişi sayısı 21, deprem sonrası 75, buldurmayan kişi sayısı ise 169'dur. Deprem sonrası deprem çantası buldurma oranı öncesine oranla daha fazladır fakat genel anlamda baktığımızda deprem çantası buldurmayan insanların oranı diğerlerine göre daha fazla olduğunu görebiliriz. Deprem sonrası binasına yapı denetim yaptıranların oranı daha fazla olduğunu görebiliriz. Evdeki eşyaları sabitleme oranına baktığımızda yine sabitlememe oranı daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Taşınacağı binanın sağlamlık durumuna baktıran kişi sayısı 3. Bölümde en iyi sonuç olduğunu görmekteyiz. Deprem öncesi 92 kişi taşınacağı binanın sağlamlığına bakarken deprem sonrası bu oran 164 olmuştur ve baktırmayan kişi sayısı ise oldukça düşüktür.

Yıkım oluşturan depremdeki kişilerin %57,4'ünün binası az zarar almış %2,7'lik kısmının ise yıkılmıştır. Deprem anında insanlar korku ve endişe halinde olmasının soğukkanlı olarak kontrollü hareket eden kişiye oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir. İnsanların deprem anında ve sonrasında olumsuz duyguları daha ön plana çıktığı hiçbir duygu değişimi olmama durumunun oldukça az olduğu görülmüştür.

Deprem sonrasında insanların evden ayrılıp bir süre girilmemesi sarsıntı sonrası tekrar olabilecek şiddetli sarsıntı veya artçı depremler sonrası yıkım yaşanabilmesi olasılığı yüksek olmasından dolayı önemlidir. Yıkım oluşturan deprem yaşan kişilere baktığımızda deprem olduktan sonra ilk anda evinden ayrılmayan kişi sayısı 9, depremin ilk şoku geçtikten sonra evine dönen kişi sayısı ise 32'dir. Sonuçlar değerlendirildiğinde güvenli alana gitme, ev dışında durma oranının daha yüksek olduğunu görmekteyiz fakat evden ayrılmama veya deprem sonrası eve dönme oranının sifira indirilmesi gerekmektedir, bu da kişilerde deprem bilincini oluşturarak mümkün olacaktır.

Depremin çocuklar üzerinde bıraktığı etkiye baktığımızda %41,9'u sürekli korku halinde olduğunu, %39,5'i yalnız kalmak istemedikleri, %7,4'ü sinirli ve anlayışsız olduğunu, %3,9'u sakin ve anlayışlı, %7,4'nün ise davranış değişikliği gözlenmediğini göstermektedir. Bu da çocukların depremden büyük oranda olumsuz etkilendiklerini göstermiştir.

Depreme karşı alınabilecek en iyi önlemler nedir sorusuna verilen cevaplara baktığımızda eski binalara sağlamaştırma çalışmasının yapılması depreme karşı alınabilecek önem olarak en az orana (%1,5'e) sahiptir. Diğer cevaplara baktığımızda binaların sağlam inşa edilmesi %19,8, devletin tedbir alması %4,2, insanları deprem konusunda eğitilmesi %3, depreme karşı alınabilecek en iyi önlem olarak hepsinin olması gerektiğini düşünen %71,5'lik kısımdır.

Deprem insanlar üzerinde oldukça büyük etkiler bırakmaktadır ve insanların gelecek planlarını, hayata bakışını, davranışlarını değiştirmektedir herhangi bir değişikliğe sebep olmaması ise düşük bir orandır.

Çalışmada katılımcıların depremle ilgili farklı durumlar karşısında ne gibi davranışlar gösterebilecekleri hakkında önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar katılımcıların depremle ilgili davranışlarının uygun bir deprem bilincine sahip olma açısından bilgi ve tutumlarına göre daha yetersiz olduğunu göstermiştir. Fakat katılımcıların büyük çoğunluğunun evde, işyerinde veya okulda bir deprem öncesinde, anında, sonrasında nasıl davranacaklarına bakıldığında davranış olarak olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Deprem anında katılımcılardan 415'i balkona çıkamayacağını, 322 kişi hemen dışarı çıkamayacağını, 444 kişi yaşam üçgeninin nasıl oluşturacağını bildiğini, 501 kişi asansörü kullanmayacağını, 402 kişi çok kapan tutun hareketini yapacağını, 369 kişi telefonu acil durum ve yangınları bildirmek dışında kullanmayacağını, 398 kişi deprem ve depreme karşı hazır olma ile ilgili TV, İnternet, gazete ve dergilerdeki haberleri takip ettiğini, 231 kişinin depreme karşı dayanıklılığını ölçtürdüğünü belirtmişlerdir. Bunun dışında olumsuz olarak elde edilen sonuçlara baktığımızda 337 kişinin eşyalarını sabitlemediğini, 316 kişi aile bireyleri ile birlikte evlerinde deprem sırasında ve sonrasında ne yapacağını gösteren bir deprem planı hazırlamadığını, 266 kişi evin mutfak ve banyo dâhil tüm odalarında deprem anında nerede nasıl durulması gerektiğini belirlemediğini, 269 kişi depreme karşı evini sigortalamadığını belirtmiştir. Bu sonuçlara göre insanların aslında deprem anında ne yapması, nasıl davranması gerektiğini bildiğini fakat deprem öncesi planlama yapmadığı gözlenmiştir.

Katılımcıların sosyal medyadan deprem ile ilgili faydalı bilgiler alabildikleri, deprem ile ilgili bilgileri sosyal medya aracılığıyla paylaştıkları görülmüştür. Ayrıca katılımcıların verdiği cevaplara göre katılımcıların 385'i çalışmanın konusunu oluşturan deprem bilincinin artırılmasında sosyal medyanın etkisinin olduğunu belirtmiştir. Deprem bilincinin artırılmasında bilgisayar ve teknolojileri kolaylıkla ve yaygın bir şekilde kullanılabilirliği, insanlar üzerinde deprem bilincinin oturtulması için sosyal medya aracılığıyla paylaşımlar yapılabilir. Fakat medyatik paylaşımların özellikle çocuklar üzerinde yaptığı olumsuz etkiler gözlemlenmiştir. Bu nedenle bu mecralardan doğru bilgi alınmasının sağlanması için kişiler devlet tarafından kontrolünün yapıldığı veya devlet kuruluşlarının hazırladığı platformlardan bilgi almaları konusunda yönlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

Yükseler M. (2019). *1. Sınıf Öğrencilerinin Deprem Bilinci Bilgi Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Çanakkale.

Gümüş B. (2022). *Elâzığ Depremi Yaşayan Genç Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılım Motivasyonu Sağlıklı Beslenme Düzeyinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bitlis.

Demirci A. ve Karakuyu M. (2004). Afet Yönetiminde Coğrafi Bilgi Teknolojilerinin Rolü. *Doğu Coğrafya Dergisi* 12.

Demirci A. ve Yıldırım S. (2015). İstanbul’da Ortaöğretim Öğrencilerinin Deprem Bilincinin Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*.

AKSOY, B. ve SÖZEN, E. (2014). “Lise öğrencilerinin coğrafya dersindeki deprem eğitimine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Düzce ile Örneği)”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.

ÖCAL, A. (2005). “İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde deprem eğitiminin değerlendirilmesi”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*.

Usta P., Işıl Çarhoğlu A. ve Korkmaz K. (2014). Sosyal Medya ile Deprem Bilincinin Yükseltilmesi. *XIX. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri*, İzmir.